

Grønlandshval *Balaena mysticetus*

Rødlistet art

faktaark

Grønlandshval finnes nært assosiert med havis i arktiske og subarktiske områder i den nordlige hemisfære. Totalpopulasjonen er delt inn i fem geografisk separate bestander hvorav Svalbardbestanden er utbredt i Grønland, Barents- og Kara havområdene. Før den kommersielle fangsten startet tidlig på 1600-tallet, var Svalbardbestanden antatt til å være den mest tallrike av de fem bestandene. I dag består bestanden av noen titalls dyr.

Status
Kategori Kritisk truet (CR) på Norsk rødliste 2006

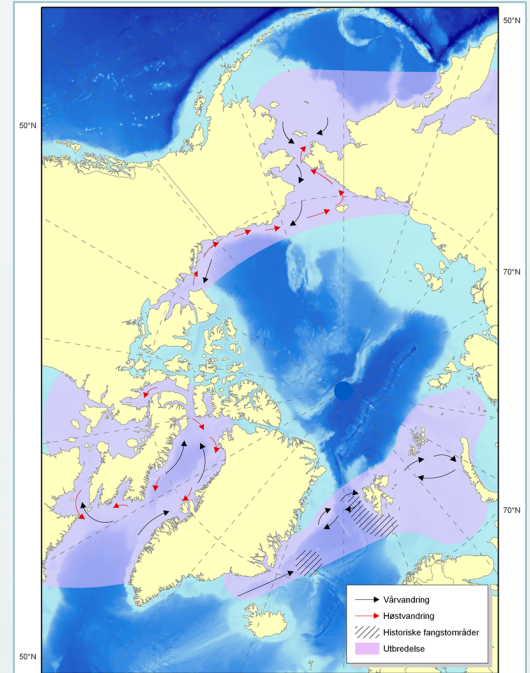
Kjennetegn

Grønlandshvalen er en retthval med et stort hode som hos voksne opptar 1/3 av kroppslengden. Kroppen er sort med et hvitt hakeparti, munnen er kraftig buet med 230-360 barder på hver side og snutepartiet er smalt. Bardene er smale, sorte og opp til 4,3 meter lange. Den har en opphøyning eller "krone" like før pustehullene og et tydelig søkk bak dem, spesielt hos voksne dyr.

Grønlandshvalen mangler ryggfinne, og halen er bred og triangulær med glatte kanter. Blåsten er V-format når den sees rett forfra eller bakfra og halen løftes som oftest før dype dykk.

Utbredelse

Grønlandshvalen har en sirkumpolar utbredelse i nordlige havområder og habitatvalg forandrer seg med årstidene. Den er nært assosiert med havis store deler av året, og overvintrer ved den sørlige grensen av fast is eller i polynyer (store, semi-stabile åpne vannmasser inne i isområder). Så snart isen bryter opp og trekker seg tilbake om våren vandrer hvalene nordover og beiter ved kontinentalsokkel-områder hvor der finnes store oppblomstringer av zooplankton. Om høsten når isen strekker seg sørover vandrer den tilbake. Av de fem bestandene av grønlandshval overvintrer den største bestanden i Beringhavet og vandrer nordover til Beaufort- og Chukchi havene om våren (1). En annen bestand (2) tilbringer sommeren langs den vestlige og muligens den nordlige delen av Okhotsk havet, spesielt rundt Shantar øyene. Overvintringsområde for denne gruppen er ukjent, men det antas at mesteparten av dyrene tilbringer hele året i Okhotsk havet. De tre bestandene som forekommer i det nordlige Atlanterhavet vandrer innen sine respektive områder i Davisstredet og Baffin Bay (3), Hudson Bay og Foxe Basin (4), og i området fra

Sirkumpolar utbredelse av Grønlandshval

øst-Grønland til Karahavet (5).

Biologi

Med et spekklag på 50 cm er grønlandshvalen den som er best tilpasset kalde farvann blant alle storhvalene. Voksne grønlandshvaler kan bli opp til 20 meter lange og veie 90 tonn. Nyfødte kalver har en lengde på 4-4,5 meter og veier rundt 900 kg. De viser liten stabilitet i sosialisering utover mor-kalv forholdet og de fleste andre interaksjoner mellom individer varer fra bare noen timer til noen få dager. Grønlandshvalens vokalisering høres over mange kilometer og det kan antas at noen løse grupper kan oppstå spredt over større områder. Grønlandshvalen ser ut til å ha en primitiv form for ekkolokalisering og det er observert at de har forandret kurs rundt isfjell og andre forhindringer lenge før disse kan oppdages visuelt. De kan vandre lange strekninger under isen og knuse is som er opp til 1,8 meter tykk med sitt massive hode. Både kjønn og alder påvirker utbredelsen og vandringmønstre om sommer og vinter. Mor og kalv er tilsynelatende de siste som starter vandringen om våren, og unge og voksne ser ut til å beite i separate

Blåst av grønlandshval

områder. Hopping og slåing med halen i overflaten er vanlige observasjoner av denne arten, men meningen med denne adferden er uklar. Adferden til grønlandshvalen er bortimot helt ukjent på sen høst og vinter, når isforholdene og arktisk mørke gjør observasjoner umulige.

Grønlandshvalen beiter primært på kopepoder og krill, men de spiser også en bred variasjon av andre evertebrater. Mer enn 60 arter av byttedyr er funnet i magen hos grønlandshval drept av inuitter i Alaska. De beiter som oftest alene, men kan til tider også beite i grupper.

Hunner føder hvert 3-4 år. Parring antas å skje på senvinteren eller tidlig vår, men er også blitt observert andre tider på året. I likhet med knølhvalen produserer hannene sanger for å tiltrekke hunner og disse vokaliseringene kan oftest høres om våren. Graviditetsperioden har aldri blitt bekreftet, men data antyder at den varer i 13-14 måneder og at kalver blir født om våren

under vandringene nordover. Avvenning skjer mest sannsynlig når kalvene er 9-12 måneder. Nye observasjoner indikerer at disse hvalene kan bli godt over 200 år gamle.

Bestandsstatus

Grønlandshvalen har tidligere vært utsatt for kommersiell fangst. Denne jakten startet i området fra Svalbard til Labrador. Bering-Chukchi-Beaufort-bestanden begynte å bli fangstet på først på midten av det 19 århundre og Okhotsk-bestanden like deretter. Bering-Chukchi-Beaufort-bestanden består av ca 13 000 dyr og øker selv om inuittene fremdeles driver fangst på dem. Før den kommersielle fangsten startet ble bestanden i Svalbardområdet estimert til ca. 25 000-100 000 dyr. Etter fangststans trodde man at denne bestanden var utryddet. I dag tror man at det finnes noen titalls dyr i området og den står som Kritisk truet på Rødlista. Man har trodd at bestanden i Hudson-Foxe Basin og Davisstredet-Baffin Bay bare har bestått av et par hundre dyr, men nylig innsamlet data viser at bestanden har økt til flere tusen dyr. Størrelsen på Okhotsk gruppen er ikke kjent, men den antas å bestå av bare et par hundre dyr på grunn av at den sovjetiske fangsten fortsatte frem til 1960-tallet. Grønlandshvalen er vernet i hele sitt utbredelsesområde med unntak av den strengt regulerte inuittfangsten i Alaska.

Referanser

Borge T, Bachmann L, Bjørnstad G, Wiig Ø. 2007. Genetic variation in Holocene bowhead whales from Svalbard. *Molecular Ecology* 16 2223-2235.

National Audubon Society guide to marine mammals of the world. Illustrated by Folkens, Pieter; written by Reeves RR, Stewart BS, Clapham PJ, Powell JA . 2002. 1st Ed. Alfred A. Knopf, New York.

Wiig Ø, Bachmann L, Janik VM, Kovacs KM, Lydersen C. 2007. Spitsbergen Bowhead Whales Revisited. *Marine Mammal Science* 23(3) 688-693